

Medan en Narva

Olav Petri

Via ruilen, heen en weer schuiven van overbodig materiaal, kreeg ik een intrigerend poststuk cadeau, een enveloppe die in 1957 van Medan in Indonesië naar Narva in de Sovjet Unie is gereisd. Dit stuk maakte nieuwsgierig.

Het poststuk zelf

Op 22 juli 1957 postte iemand in de stad Medan in het noorden van Sumatra, Indonesië, een brief naar iemand in Narva. De enveloppe werd per luchtpost verzonden, 3 rupiah en 75 sen, zoals in potlood rechts boven is aangegeven. De brief is gefrankeerd met allerlei Indonesische zegels zoals we die uit onze jeugd herinneren, zachte tinten en als ik me goed herinner ook een wat zachte papiersoort. Filatelistisch gefrankeerd of de afzender poogde gewoon een aantrekkelijke enveloppe te creëren die iets van de jonge republiek Indonesië laat zien. De brief is op 1 augustus 1957 in Narva gestempeld, in de Estste Socialistische Sovjet Republiek.

Welke route zal de brief gevolgd hebben? De Indonesische nationale luchtvaartmaatschappij Garuda Indonesian Airways vloog in die tijd wel internationaal, maar vooral op Mekka met oude Convairs en niet naar Europa. Dus de KLM ligt dan voor de hand of wellicht de BOAC, de voorloper van British Airways, via het nabijgelegen Singapore en Londen. En dan? De eerste vlucht Amsterdam-Moskou vond plaats in 1958 dus dan zal het wel de BOAC geweest zijn.

Geheel overbodig staat op de voorzijde het stempel mezdjoenarodnoje dat "internationaal" betekent. Postaal geheel overbodig, want de brief kwam uit het buitenland en hoefde verder niet gesorteerd te worden naar een of ander buitenland. Het stempel was een signaal of controle stempel voor de geheime diensten

Een poststuk uit 1957 van Medan naar nota bene Narva, niet van Djakarta naar Moskou of Leningrad. Raadselachtig.

Een tijd van verandering

Voor iedere inwoner van de USSR was het leven zo vanaf de jaren '30 een periode geworden van armoede, angst, oorlog. Een brief uit het buitenland, uit de kapitalistische wereld, maakte de ontvanger niet blij. Alles werd geregistreerd en al helemaal wie verdachte post ontving. De Sovjet Unie zat potdicht. Alleen bij duidelijke goedkeuring door de partij of door lokale autoriteiten kon men tot medio jaren '50 zonder gevaar buitenlandse contacten onderhouden.

Na Stalins overlijden werd Beria, de machtige leider van de geheime diensten met een eigen leger, uit de weg geruimd. In februari 1956 durfde Chroesjtsjov in een geheime rede op een partijcongres ontluisterende dingen over Stalin te zeggen. Er kwam een scheur in het ijs, er begon een periode in de Koude Oorlog die de Dooi genoemd wordt. In 1956 bezochten de leiders Chroesjtsjov en Boelganin Engeland, het begin van reizen naar het buitenland, het begin van tournees van sporters, balletdansers enz. Over en weer waren Oost en West nieuwsgierig naar elkaar, belangstellend.

In 1955 had in Bandung Indonesië een conferentie plaatsgevonden van 29 "nieuwe", niet-gebonden landen, landen die in de Koude Oorlog geen partij wilden kiezen en die het koloniale juk hadden afgeworpen. Egypte, India, Indonesië, Ceylon speelden de hoofdrol. Het aardige is dat zelfs communistisch China mee mocht doen. Amerika en de USSR waren niet aanwezig maar hielden de vinger wel aan de pols. Het antikolonialisme was een punt waar de Sovjet Unie mee dacht te kunnen scoren, maar tot hun spijt waren ze niet uitgenodigd.

In 1957 organiseerde Rusland op grootse wijze het Wereldfestival van Jeugd en Studenten, nu niet alleen voor verwante communistische

groeperingen. Buitenlanders kwamen massaal naar Moskou waar men voor het eerst donkere mensen uit Afrika zag, mensen uit Azië. Over en weer keek men de ogen uit, er waren volop contacten, georganiseerd maar ook spontaan. De geheime diensten wisten niet hoe ze het hadden, want enerzijds moesten ze waakzaam blijven maar anderzijds moest er volop ruimte zijn voor vriendschap tussen de volkeren en die vrijheid liep volledig uit de hand. Een verhaal apart.

De afzender en de geadresseerde

De brief uit 1957 is nauwelijks te verklaren als anders dan als getuige van "De Dooi". Hij is verzonden in de periode dat het Wereldfestival met tienduizenden deelnemers plaatsvond, de feestelijke start was op 28 juli. De geadresseerde is naar de naam te oordelen een etnische Rus. In principe lieten Russen die adressen uitwisselden, bijvoorbeeld gidsen van een groep toeristen, begeleiders van een orkest, als adres het adres van hun kantoor achter, liever geen privé adres.

Bestaat de Oktoberstaat nog? Ja, het was wel zoeken! Wat was er te vinden op die straat: een kantoor, een appartement? Plattegronden van Narva bleken in de sovjet periode geheim te zijn. Het is geen straat met kantoorpanden maar een straat met lage flatgebouwen zonder lift uit de naoorlogse periode in o.a. met de bekende witgrijze bakstenen. Eigenlijk geen hoofdstraat die ik in de sovjet tijd de prestigieuze naam Oktoberstraat zou geven.

De afzender was terug te vinden. De familie Lim was een Chinees-Indonesische familie die onder andere een busbedrijf had opgebouwd op Sumatra. De afzender typt buitengewoon zorgvuldig, met onderstrepingen, alle regels netjes onder elkaar, geen snelle schrijver die zich van alles permitteert, nee, een nauwkeurig werkend persoon. Alleen in zijn naam heeft hij de letter "i" per ongeluk dubbel aangeslagen.

De vraag is nu: hoe is deze mijnheer Lim in contact gekomen met de geadresseerde. Was het een oude kennis van vroeger, een verzamelaar? Een zakelijk contact op het gebied van vervoer?

Onwaarschijnlijk dat dit in Narva, een afgelegen plaats, ook geen havenstad allemaal mogelijk zou zijn. Wellicht een contact uit de wereld van de jeugdbeweging of de internationale politiek? Het Wereldfestival 1957 kende voorbereidingen en contacten met andere landen en groepen of kleine groepjes uit Afrika reisden niet in de wilde weg naar Moskou, dat vereiste voorbereidingen, visa en zo, en dus contacten.

Maar de organisatie zat echt niet in Narva.

Ik weet het (nog) niet.....